

EL MILLOR DIRECTOR EUROPEU A BARCELONA

Krystian Lupa troba l'origen del mal

José Luis Gómez protagonitza 'Fin de partida', de Samuel Beckett, al Lliure

Assenyalat com el millor director europeu, el polonès Krystian Lupa torna al Lliure amb un clàssic del teatre de l'absurd i un repartiment espanyol. No caldrà llegir subtítols, només entre línies.

LAURA SERRA

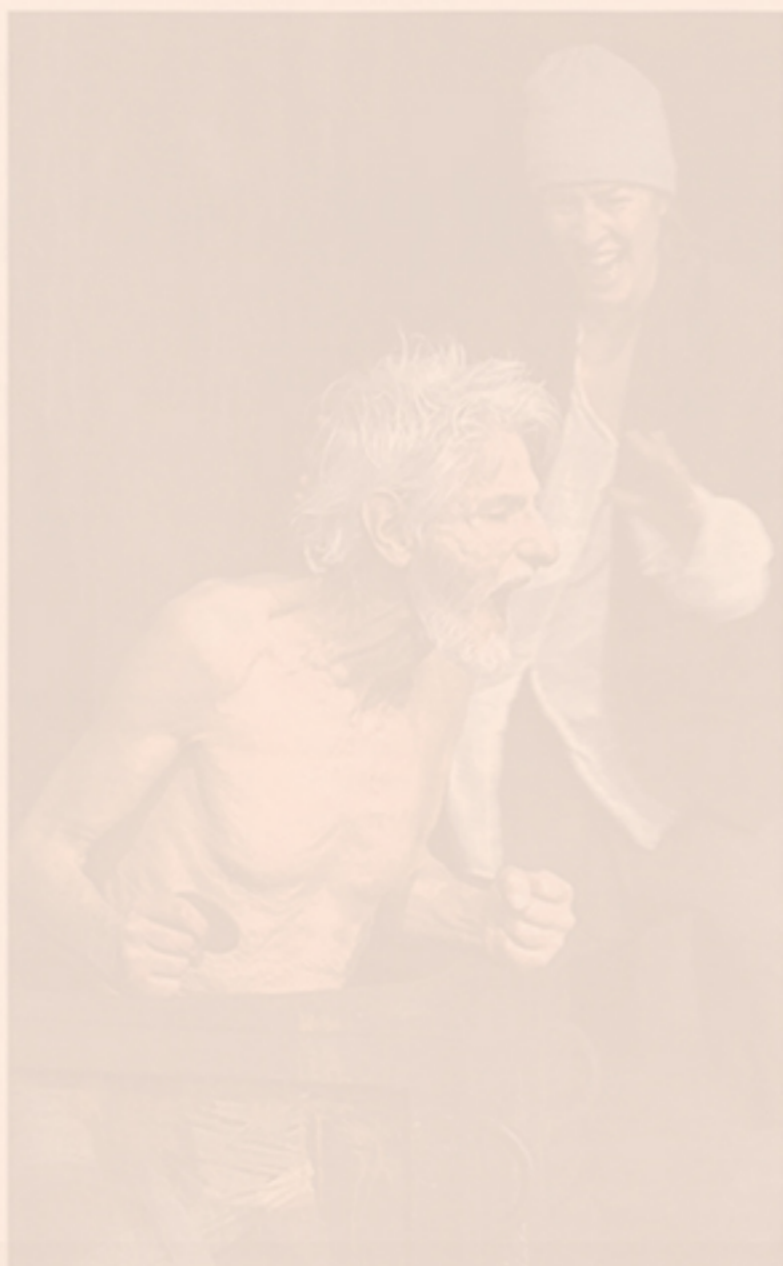
BARCELONA. L'obsessió de Krystian Lupa per la perfecció és exagerada. La seva última estrena al Festival Temporada Alta, *Persona. Marilyn*, que va atordir i extasiar la crítica i el públic, va ser un drama entre bambolines per la insatisfacció perenne del director. Per a l'altre muntatge, *Ritter, Dene, Voss*, la reposició d'una obra estrenada el 1997 i que havien interpretat centenars de vegades, va sotmetre els tres actors a jornades maratonianes de reassaig. Una errada en una frase i Lupa fuig del teatre sulfurat sense poder-ho suportar. Però igual com la fama del seu caràcter difícil i meticulós el precedeix, també és sabut en el cercle teatròfil que és un dels millors directors d'escena europeus. "Independentment de com et qualifiquin (alguns dels epítets que he rebut són molt afalagadors i, per això mateix, molt perillosos), segueixo treballant sobre el fet de com es pot expressar el món i l'home en aquesta insondable realitat que és el teatre", diu impertèrrit Lupa (Jastrzebie Zdroj, 1943), el polonès de cabells blancs, celles gruixudes i cara vermella.

A Barcelona, al Teatre Lliure, hi han arribat les immenses *Extinció* (2002) i *Els germans Karamàzov* (2005), sempre en polonès i subtítolades, però aquesta setmana, del 15 al 19 de desembre, hi aterra amb *Fin de partida*, un text de Samuel Beckett amb quatre actors espanyols i

coproduït per cinc teatres, entre els quals hi ha El Canal de Salt i La Abadía de Madrid, on es va estrenar a l'abril. "El públic espanyol reacciona de manera molt viva als nostres espectacles. Tinc la sensació que l'espectador espanyol sent una càrrega soterrada, una sensualitat... potser no tot s'ha d'entendre. Picaso va preguntar si s'havia d'entendre el cant dels ocells", planteja retòricament el director.

Samuel Beckett va publicar *Fi de partida* l'any 1957 i concentra, juntament amb *Tot esperant Godot* (1952), les essències del teatre de l'absurd. En una habitació verda rovellada -encerclada per un marc vermell, detall escenogràfic marca de la casa Lupa-, hi apareixen un amo cec i paralític assegut en un tron al centre de la sala, Hamm (José Luis Gómez), i el seu complementari, el servent Clov (Susi Sánchez), que no pot parar quiet. A terra, dins de dues làpides transparents, hi jauen els pares decrepits del senyor, nus i febles però destil·lant encara humor i humanitat (Ramón Pons i Lola Cordón). Què esperen? No esperen Godot. Esperen l'*Endgame*, el final inevitable de la partida d'escacs. La mort. Per explicar-ne el sentit, Lupa, deixeble de Carl Gustav Jung, canvia el psiquiatra suís per la teoria de la filòsofa francesa Simone Weill, que adapta un dels principis bàsics de la física i que més o menys determina que el mal no es crea ni es destrueix, sinó que es transforma. Per naturalesa, l'amo (Hamm, *hammer*, martell) ha d'esclafar tots els que l'envolten. I així fins a la fi del món.

Lupa explora un teatre psicologista, que planteja qüestions morals incòmodes, dilemes de l'ànima humana. Però no suporta que el titllin

Susi Sánchez és el servent Clov i Ramón Pons interpreta Nagg, dins d'un cubell d'escombraries.

Premis
Lupa va rebre el 2009 el prestigiós premi Europa de teatre, que atorga la UE

ni de crític ni d'elitista. De fet, al costat dels Bernhard, Musil, Dostoievski, Bulgàkov o Txèkhov, també ha dirigit èxits populars com *Art*, de Yazmina Reza. "No tinc la sensació que l'espectador que va al teatre no vulgui entrar en les qüestions humanes, en les qüestions espirituals que, per a mi, no són tan sols importants i em turmenten, sinó que són clarament... humanes. Cadascun de nosaltres té problemes amb el fet de ser un home. Sovint, les persones sense educació, que són més simples, es deixen arrossegar més fàcilment pels nostres maleïts problemes que la majoria de gent amb formació", diu per convèncer tothom que la necessitat d'alimentar l'ànima també té a veure amb el gran públic. —

ARQUITECTURA

Enric Ruiz-Geli reformarà El Bulli

ANTONI RIBAS TUR

BARCELONA. Enric Ruiz-Geli dissenyarà el nou Bulli que Ferran Adrià està desenvolupant amb la col·laboració de la Fundació Telefónica. Quan torni a obrir les portes el 2014, El Bulli ja no serà un restaurant. S'hi serviran alguns àpats, però Adrià el vol convertir en un laboratori de creació i innovació gastronòmica. Què s'hi farà, i com, encara ho està pensant. Així doncs, sobre el projecte arquitectònic Ruiz-Geli només pot avançar ara com ara que l'edifici actual serà rehabilitat, sense que les intervencions siguin visibles des de l'exterior, i que es construirà un "pavelló de creació" al solar on hi ha el restaurant.

Com que El Bulli és al bell mig del Parc Natural del Cap de Creus, Ruiz-Geli, nascut a Figueres l'any 1968, vol aprofitar al màxim les condicions del l'indret perquè el nou Bulli sigui un edifici 100% sostenible. De moment, el terreny ja ha estat escanejat amb un escàner 3D, per entendre'n al màxim les característiques. Amb la informació obtinguda, i amb la que els proporcionarà l'Institut de Meteorologia, Ruiz-Geli farà un edifici totalment "empàtic" amb el paisatge.

De la mateixa manera que el 2004 Adrià va introduir el nitrogen a la cuina, Ruiz-Geli l'ha fet servir en la doble membrana que actua com a filtre solar a la façana de l'edifici Media-Tic: "Va ser molt curiós arribar a El Bulli i trobar-nos amb unes bombones semblants a les que hem fet servir nosaltres". I mentre que el Media-Tic compensa un 92% de l'energia que consumeix, Ruiz-Geli s'ha fixat l'objectiu que el nou Bulli vagi més enllà i que acabi produint tota l'energia que consumeixi. Per aconseguir-ho, ja està pensant en fer servir microgeneradors per convertir la força de la tramuntana en energia eòlica. —

**ELS DIUMENGES
AMB EL
DIARI ARA
TIMEOUT
CULTURA**

TimeOut
Cultura,
el dominical
d'ARA

ara
ara.cat

Llibres, cinema, teatre i mil propostes més per gaudir de tota la setmana